

Dionisie VITCU

Ștefan Ciubotărașu – așa cum l-am cunoscut

Eram la vremea aceea sfios, fricos și rușinos în fața unui drum pe care încercam să-l măsoar și să-l străbat. Terminasem liceul la Dorohoi și gândul, încolțit încă din copilărie, de a mă face artist mă ținea treaz și atent la tot ceea ce venea pe unda radioului în *Teatru la microfon* – tresăream și mi se încălca sufletul de o stare care m-ar fi făcut să zbor dacă nu mi-aș fi potolit inima care bătea să-mi iasă din piept.

Filmele sovietice proiectate sâmbăta seara pe zidul alb al școlii din Ibăneștii Dorohoiului meu îmi înaripau imaginația și mă vedeam pe mine în pielea eroilor de pe ecranul improvizat.

Drumul pe care doream să-l străbat în starea inconștientă în care mă aflam nu mi se părea greu. Eram sigur pe mine, mi se părea că dispun de tot arsenalul pe care trebuie să-l aibă artistul; fizic expresiv, cultură, inteligență, dorință și plăcere de muncă și studiu, seriozitate, credință și încredere în sine, disciplină și, în fruntea acestor date, TALENT, înclinație și aptitudini. Spun acum că dispuneam de tot arsenalul. Eram inconștient. Nu știam nimic, nici de talent, nici de fizic și glas și nici de celelalte. Știam numai, și mă împăunam cu aceasta, că la serbările școlărești de sfârșit de an școlar eram foarte lăudat de învățătoarea mea, dar mai ales de public, părinții colegilor mei de atunci pe care i-am uitat demult; și mai abitir privirile mamei, care nu mă lăuda, dar felul ei de a se uita la mine mă umplea de bucurie și încredere; „ăsta o să urmeze arta dramatică”.

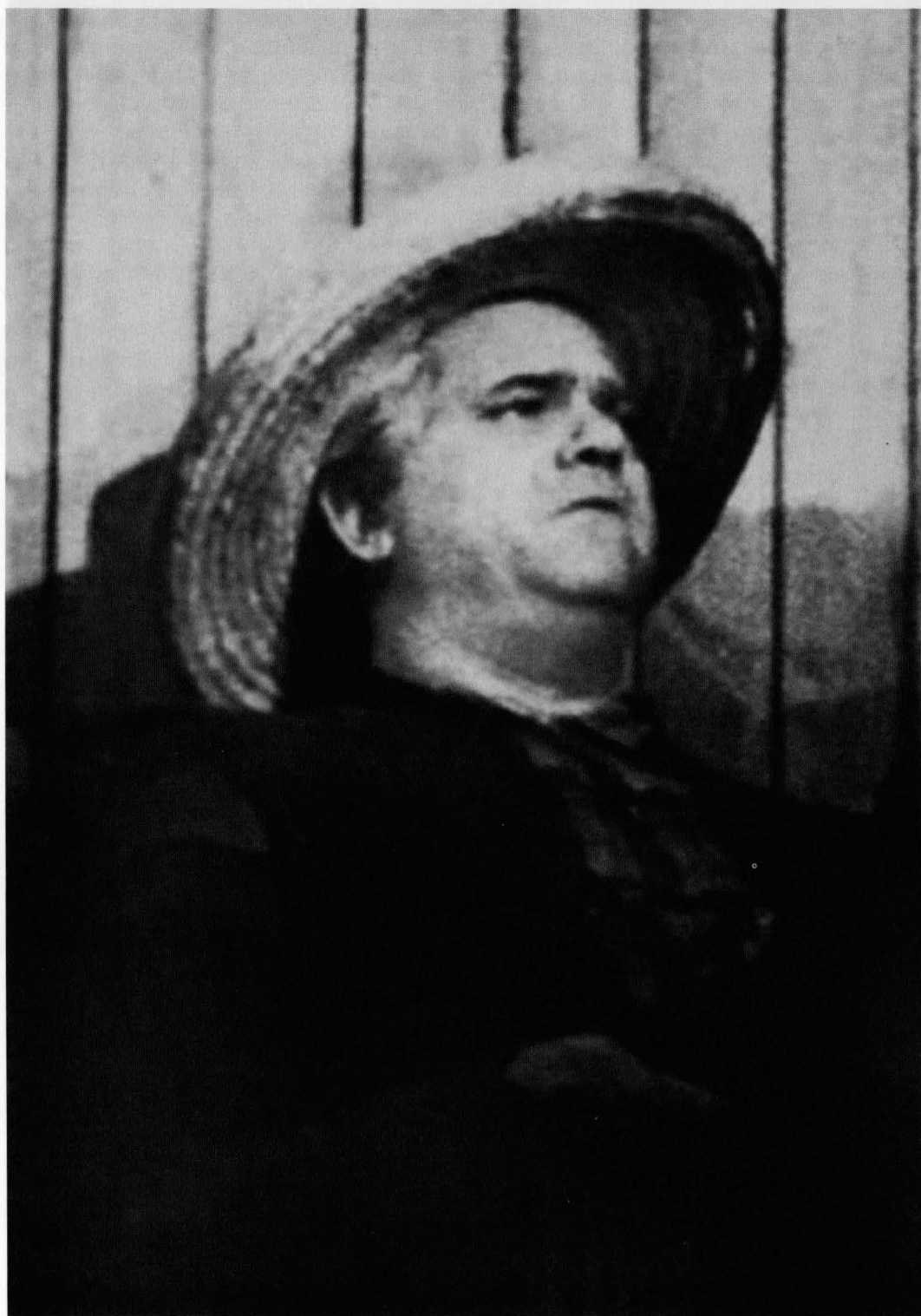
Atunci am auzit prima oară aceste vorbe rostite de cineva din public, și care nu mi se șterg din minte nici astăzi, cum, mai târziu, când jucam același rol cu Ștefan Ciubotărașu, el la Teatrul „Municipal”, eu la „Casandra”, marele artist de astăzi Tudor Gheorghe (pe atunci student în anul II) mi-a zis: „Nea Vitcule, stă lângă mine o doamnă la balcon și când ai ieșit mata la aplauze a strigat brava și fericite de mama care te-a născut! Ești mai bun ca Ciubotărașu!” Puștisme, și noi credeam, ca și cei de azi, că *teatrul începe cu noi!*

Institutul de Teatru își avea sediul într-o clădire impunătoare – se vede și azi, pe cheiul Dâmboviței, „Liga Culturală” – la parterul căreia există și acum Sala Teatrului „Lucia Sturdza-Bulandra”.

Ne-a fost dat de multe ori să zăbovim la intrarea în Teatru ca să vedem actorii.

Trupa Teatrului „Bulandra”, pe vremea aceea, era de elită în București și în țară, nume sonore, celebriți, iar în frunte, pe pedestal, trona Doamna Bulandra. Printre marii artiști, la loc de cinste, era întâlnit artistul-poet Ștefan Ciubotărașu, fost elev al Conservatorului ieșean, la clasa poetului Mihail Codreanu.

Spectacolele Teatrului Municipal erau antologice, se muncea mult, cu pasiune și cu seriozitate, și concurența cu celelalte mari trupe ale capitalei cultiva ambiția artiștilor care intrau și ieșeau grăbiți din teatru ca albinele la urdinișul stupului.

În apropierea statuii lui Mihail Kogălniceanu, vizavi de Liceul „Lazăr”, exista, și mai este și astăzi, restaurantul „Cireșica” unde, după spectacol sau după repetiții, artiștii Teatrului Municipal (și nu numai ei) zăboveau câteva clipe la un pahar de vorbă. Discutau, dezbăteau idei din spectacole și repetiții, analizau.

Într-un colț retras, la o masă întârzia de multe ori și Conu Fănică, de vorbă cu un regizor de film, cu un confrate de breaslă din alt teatru sau cu cineva din Vaslui sau Iași. Vorbeau încet, molcom și uneori cu lacrimi în ochi.

Noi, studenții I.A.T.C.-ului, ne strecuram hoțeste și căutam să aflăm cât mai multe din viața, mai ales privată, a „personajelor” – dar fără să fim observați. Stăteam la „una mică” – la distanță și cu spatele – chipurile!

Terminaserăm anul I și ne distram la o reuniune tovărășească organizată de Asociația Studenților pe holurile institutului nostru. Dansam, râdeam, ne distram. Eram tineri și eram fericiți și fără griji. Un coleg mi-a atras atenția că Andrei Blaier, cunoscutul și apreciatul regizor de film, a venit printre noi. Se uita insistent la mine.

În anii de atunci, șansa de a face film o aveau foarte puțini studenți de la teatru și mie îmi surâdea. Ștefan Tapalagă, Rodica Tapalagă, Cici Dumitrache, Irina Petrescu și mai ales Ilarion Ciobanu (care a pătimit din cauza filmului – a fost exmatriculat) erau deja vedete.

Cu „joc francez”, cu „inteligență artistică”, m-am strecurat până în preajma tânărului domn Andrei Blaier care nu m-a lăsat să mă frăsui mult. M-a întrebat în ce an și la cine în clasă sunt și dacă pot să vin la probe de film. Din clipa aceea n-am mai avut tihnă până în ziua probelor. În ochii colegilor mei devenisem *cineva*. Unii erau sceptici, știau că trebuie să am aprobarea profesorului de clasă, care nu da voie „să ne strice cineva”.

Și a venit și ziua mult așteptată, ziua în care am dat primele probe de film.

Într-o cămăruță mică, pare-mi-se pe Calea Griviței, m-a întâmpinat cu zâmbet și cu soarele pe față minunatul om și talentatul regizor de film Andrei Blaier. Cu ochii vii de un albastru-verzui, tuns scurt, cu părul blond-arămiu, cu obrazul acoperit, neras de două săptămâni, avea o alură distinsă. Cu glas domol, melodios, m-a invitat să iau loc. Ochii săi ageri mă citeau și mă cercetau. Eu răspundeam la întrebările lui aproape monosilabic și-mi venea să mă scarpin tot timpul din cauza emoțiilor.

Mi s-au făcut câteva poze, Andrei mi-a zâmbit prietenește, a zis că o să fie bine și a cerut să mi se aducă o cafea și un pahar cu apă.

N-am mai apucat să beau cafeaua. S-a deschis ușa și, cu vorbe de duh, ce numai actorii le știu, cu salutări au dat năvală artiștii adevărați. Ciobotărașu, Nicolae Sireteanu, Flavia Buref, Rebengiuc...

M-am făcut mic și m-am retras lângă perete să-i privesc și să nu-i deranjez. Erau primii artiști pe care-i vedeam în civil și cu care puteam să vorbesc de aproape, dar sacralitatea lor și admirația mea pentru ei mă împiedica să intru nepoftit în vorbă.

Ștefan Ciobotărașu, descoperindu-mă „corp străin” în acea cămăruță, și-a ridicat sprâncenele, și-a țuguat buzele și-a zis către Andrei: „ăsta-i POPIC – ucenicul meu, brava-i bun, are moacă”.

Cu Jules CAZABAN în *Azilul de noapte* de Gorki

Blaier a surâs, n-a zis nimic fiindcă aștepta să vadă probele foto, să mă compare cu alții.

Nea Fănică însă a avut gură de aur. Am fost ales pentru rolul tânărului uce-
nic de la Grivița – POPIC – rolul episodic cu care am debutat în cinematografie,
alături de el în *A fost prietenul meu*.

Timpul puțin pe care l-am petrecut alături de acest mare artist în zilele de
filmare mi-a fost de ajuns să-mi fac o părere adevărată despre Omul-artist-poet
Ștefan Ciubotărașu. Ușor te poți înșela.

Un trunchi de stejar îndesat, cu rădăcini adânci, ancorate puternic în iarba
verde din Lipovățul Vasluiului. Când nu era personaj în film sau pe scenă, era
îngândurat, cu ochii triști, cu buzele arcuite în jos a durere, abătut, dar de îndată
ce era salutat sau întâlnea pe cineva cunoscut, răsărea soarele pe fruntea lui.

Avea izbucniri furioase uneori, dacă nu-l cunoșteai, puteai crede că e în stare
să strivească pe cineva. Nu, nu, ascundea, cu timiditate, o blândețe, o hipersen-
sibilitate de unde izvora poezia inimii și sufletului său.

Preocupându-mă de opera și viața unui alt mare artist cărturar, George
Ciprian, pot afirma cu mâna pe inimă că Ștefan Ciubotărașu era cioplit din același
bloc de marmură cu mai vârstnicul său confrate.

L-am văzut și admirat în *Omul cu arma*, în *Trenul blindat*, unde printre spec-
tatori aplauda Tudor Arghezi, în *Prietena mea*, *Pix*, în *Noaptea furtunoasă*, în
Tache, Ianke și Cadâr.

În filmele lui Mircea Drăgan, Ștefan Ciubotărașu și-a adus o contribuție uri-
așă la afirmarea cinematografului național. Același artist, dar de fiecare dată alt
chip, alt caracter, alt personaj. Era o forță. Cei care jucau alături de el n-aveau
cum să nu fie buni, seriozitatea și profesionalismul lui îi obliga.

Condițiile vitrege, într-o vreme, l-au determinat să părăsească lașul lui drag
și să se stabilească vremelnic la Arad. L-a adus la București și l-a ocrotit sub
aripa sa Lucia Sturdza-Bulandra, iar Ștefan Ciubotărașu a slujit cu forța talentu-
lui său o bună perioadă de timp Teatrul Municipal. N-a uitat niciodată lașul și
Teatrul Național, nu și-a uitat colegii și nici pe profesorul său drag, Mihail
Codreanu, care i-a sădit în suflet armonia cuvintelor, îngemănându-le în versuri
de o rară frumusețe. Ștefan Ciubotărașu a fost și rămâne un mare actor-poet.
Rolurile create de el stau sub semnul armoniei. Timpul s-a grăbit. Sfârșitul l-a
prins pe platoul de filmare.

Rolurile lui miroseau a OM, asta ca să mă folosesc de o sintagmă a lui
G. Ciprian. Chiar în personajele negative lăsa eroului o șansă umană de *reabi-
litare*, nu-și condamna definitiv personajele.

Trăind și creând într-o anumită perioadă istorică, artistul a jucat Teatru și a
fost distribuit în anumite roluri din teatrul contemporan pentru calitățile lui umane
și artistice la care nu a făcut rabat – a fost Artist și nu activist.

Mă simt legat prin profesie, și nu numai, de marele Ștefan Ciubotărașu,
mă mândresc cu faptul că l-am cunoscut, l-am admirat, l-am *concurat (!)* și am
debutat în film lângă el.

În Azilul de noapte de Gorki

